

Aktuāli pētījumi sikspārņu ekoloģijā

Jurgis Šuba

Natūza sikspārnis *Pipistrellus nathusii*

Lekcijas saturs

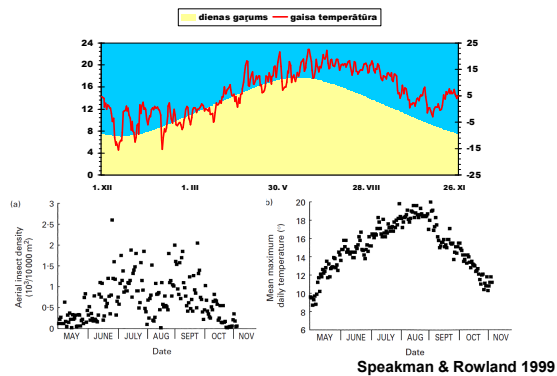
- Ieskats sugas bioloģijā un ekoloģijā
- Sikspārņu sezonāla migrācija
  - fainoloģija
  - maršruta izvēle
  - navigācijas spējas
- Migrācijas optimizācijas stratēģijas

Pipistrellus nathusii

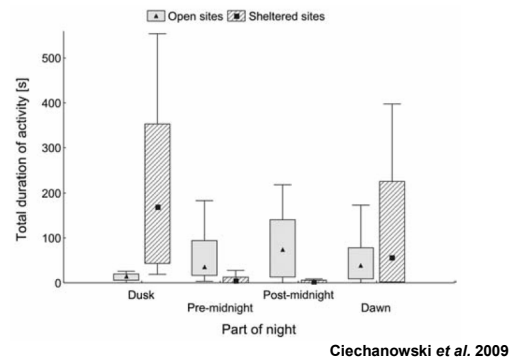

- Svars 7–10 g
- Migrējoša suga
- Vasarā ♀♀ veido lielas kolonijas ēkās vai koku dobumos
- ♂♂ aizņem individuālas teritorijas

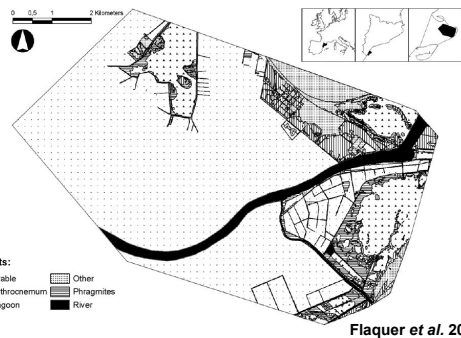
Gads mērenā klimata apgabalā

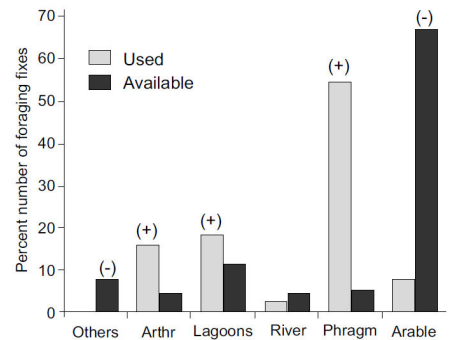
P. nathusii biotopu izvēle nakts laikā

Barošanās vietu izvēle (1)

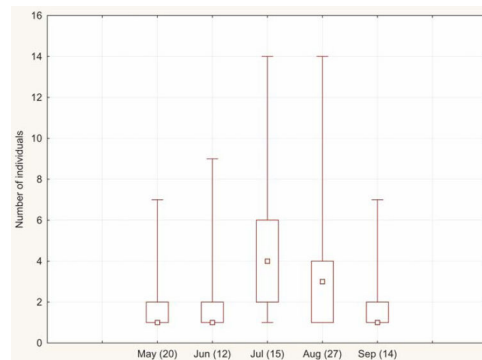
Barošanās vietu izvēle (2)

P. nathusii biotopu izvēle

- Atklātās vietās nakts otrā pusē varētu būt vairāk kukaiņu nekā koku tuvumā
- Mitrāji kā potenciāli nozīmīgas apstāšanās vietas migrācijas maršrutā

Tranzita mītņu nozīme

Sikspārņu pārziemošanas stratēģijas

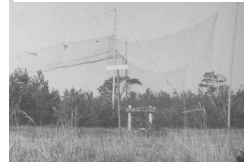

pārcelšanās uz pazemes mītnēm ar stabilu mikroklimatu (0–8 °C)

pārcelšanās uz siltāku ziemošanas reģionu (migrācija)

Sikspārņu migrācijas pētījumi Papes ornitoloģijas stacijā

12 x 36 x 100 m (1968–1984)

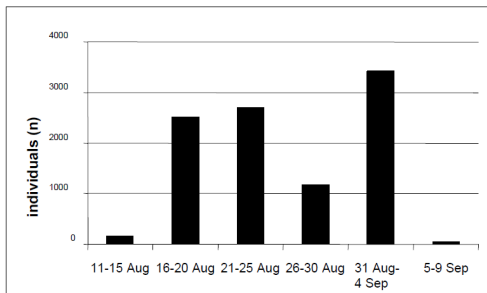

10 x 26,5 x 65 m (1985–1992)

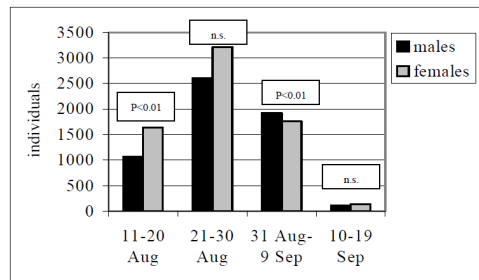
6 x 12,3 x 25 m (1992–2009)

P. nathusii migrācijas fainoloģija (1)

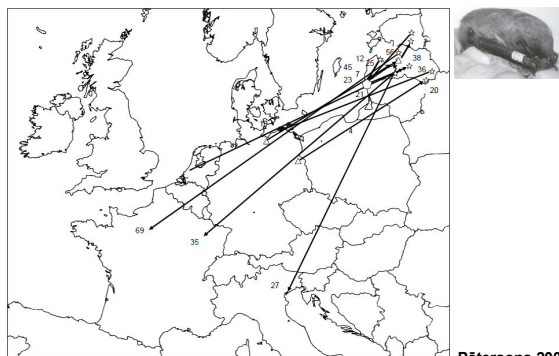
Pētersons 2004

P. nathusii migrācijas fainoloģija (2)

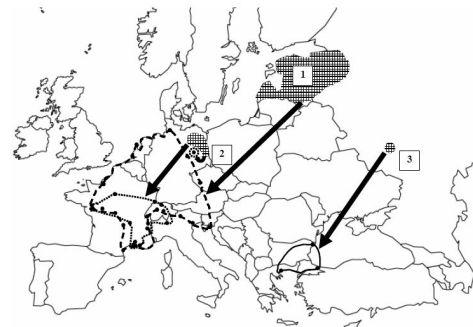
Pētersons 2004

P. nathusii sezonālie pārlidojumi

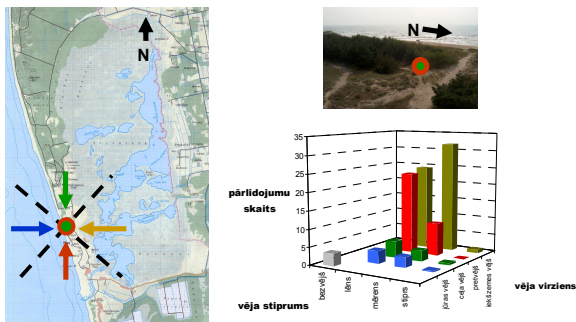
Pētersons 2004

P. nathusii Eiropas populācijas

Pētersons 2004

Migrējošo *P. nathusii* uzskaites ar ultraskaņas detektoru

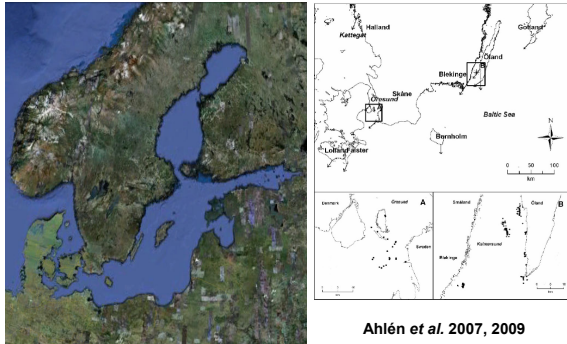

G. Pētersona nepubl. dati

Galvenie secinājumi

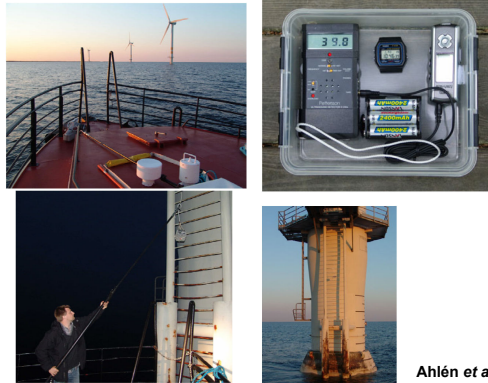
- Natūza sikspārņu vidējais migrācijas ātrums ir 47 km dienā
- Nelabvēlīgos apstākļos sikspārņu migrācija koncentrējas gar jūras piekrasti

Migrācijas maršruta izvēle

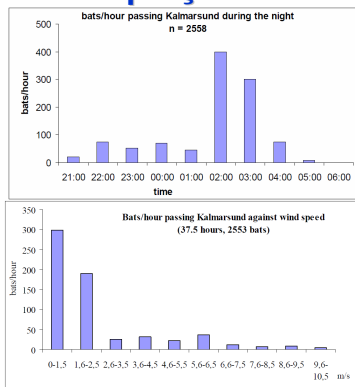
Ahlén et al. 2007, 2009

Sikspārņu aktivitātes reģistrēšana

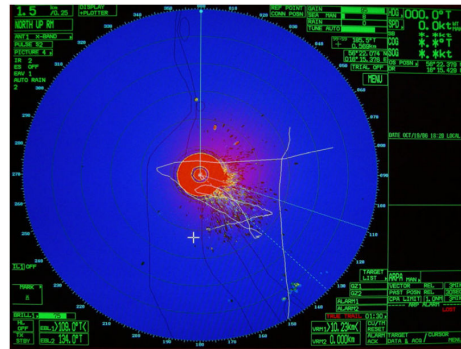
Ahlén et al. 2007

Sikspārņu aktivitāte

Ahlén et al. 2007

Nyctalus noctula uz radara ekrāna

Ahlén et al. 2007

Interesanti novērojumi

Zirnekļa tīkls uz kuģa

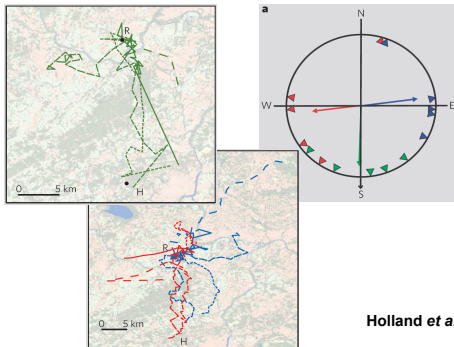
Ziemeļu sikspārnis uz klints

Ahlén et al. 2007, 2009

Sikspārņu migrācija pāri jūrai

- Lidojot ar ātrumu 7 m/s (25 km/h), sikspārņi nepaspēj šķērsot Baltijas jūru diennakts tumšajā laikā
- Jūras vēja ģenerātoru stacijas ir nopietns drauds migrējošiem sikspārņiem

Sikspārņu navigācijas spējas

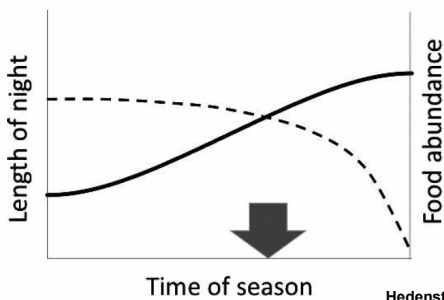

Holland et al. 2006

Optimālas migrācijas stratēģijas

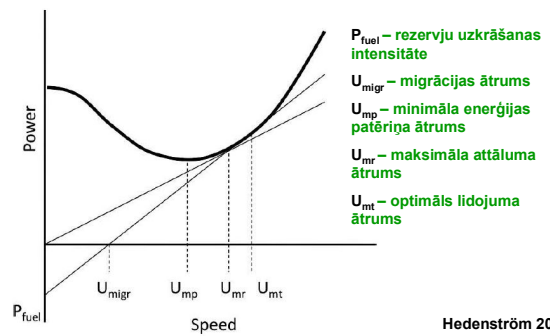
- Migrācijas laika izvēle
- Migrācijas "soļu" gaņums
- Tauku rezervju uzkrāšana
- Vēja ietekme
- Migrācijas drošums
- Enerģijas patēriņš migrācijas laikā
- Migrācijas ilgums

Migrācijas laika izvēle

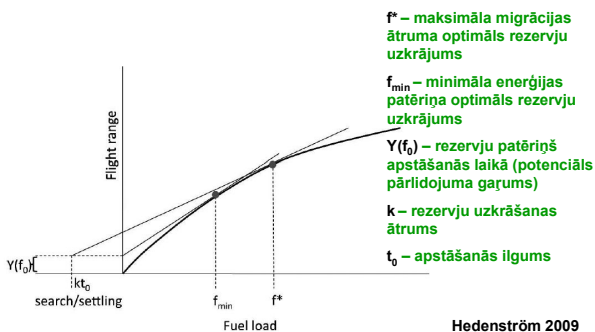
Hedenström 2009

Optimāls lidojuma ātrums

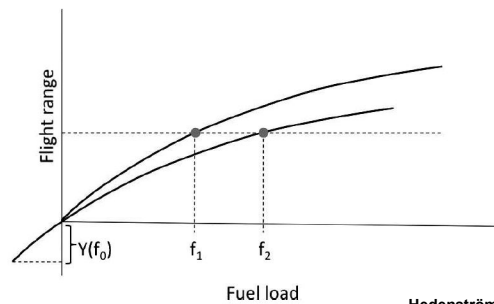
Hedenström 2009

Tauku rezervju uzkrājums (1)

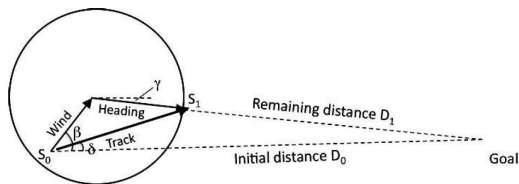
Hedenström 2009

Tauku rezervju uzkrājums (2)

Hedenström 2009

Vēja ietekme uz migrāciju

Hedenström 2009

Putnu un sikspārņu migranti

Parameter	Passerine birds	Bats
Maximum migration distance (km)	$\gg 2,000$	2,000
Long sustained flights	Common	Uncommon
Fat loads	$>50\%$ of LBM ^a	$<50\%$ of LBM ^a
Fat deposition rate	$\leq 20\%$ of LBM ^a	$\leq 3\%$ of LBM ^a
Power curve U-shaped	Yes	Yes
Mass-related flight cost	Yes	Yes
Cruising speed (m/s)	>10	<10
Migration speed (km/day)	>150	<50
Wind responsive	Yes	Yes?
Magnetic sense	Yes	Yes

^a LBM = lean body mass.

Hedenström 2009

Optimālas migrācijas stratēģijas

- Sikspārņiem nepieciešams sadalīt nakti tā, lai tie spētu gan baroties, gan migrēt
- Migrācijas lidojums pāri Baltijas jūrai ir enerģētiski izdevīgāks nekā lidojums apkārt

Paldies par uzmanību!

